

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

УДК 378.015.3.016:159.952-057.87

ДОСЛІДЖЕННЯ УВАГИ У НАВЧАЛЬНІЙ РОБОТІ ЗІ СТУДЕНТАМИ-ПСИХОЛОГАМИ

Вінтюк Ю.В.

Національний університет «Львівська політехніка»

У статті висвітлено особливості та хід застосування дослідницького підходу до вивчення уваги у навчальній роботі зі студентами-психологами. Здійснено огляд наукових публікацій за обраною темою; з'ясовано тематику та підходи до дослідження уваги. Враховані закономірності вивчення проявів і особливостей уваги з позицій різних підходів. Висвітлено специфіку залучення студентів до дослідження уваги. Зроблені висновки з проведеної роботи і намічені перспективи подальших досліджень у даному напрямку.

Ключові слова: навчально-виховний процес, підготовка майбутніх фахових психологів, дослідницький підхід, вивчення уваги.

Постановка проблеми. Підготовка кваліфікованих фахівців у сучасних умовах потребує докорінних змін, що продиктовано необхідністю надання їм освіти на рівні, який відповідає вимогам діяльності в ринкових умовах. Однією з можливостей досягнення належного рівня освіти є впровадження дослідницького підходу в процес викладання профільних дисциплін у ВНЗ. Дана обставина стосується і підготовки студентів, які навчаються за спеціальністю «Психологія», оскільки тільки опанування наявними теоретичними знаннями разом із найновішими практичними напрацюваннями може забезпечити їм високий рівень професійної компетентності. Звідси випливає необхідність надати майбутнім психологам необхідну підготовку до діяльності в реальних умовах, що забезпечить їм високу конкурентоспроможність на ринку праці. До таких потреб сьогодення належить і вміння працювати з увагою; вказана обставина пояснює актуальність і доцільність даного дослідження.

Проблема, що перебуває у центрі розгляду в даній роботі, може бути сформульована наступним чином. Для ефективної роботи у сучасних умовах, і забезпечення високої конкурентоспроможності на ринку послуг, практичний психолог повинен вповні опанувати не лише відомими на сьогодні теоретичними знаннями, але й з'ясувати їхнє походження, призначення та специфіку застосування. Проте в даний час, у ході підготовки майбутніх професійних психологів у ВНЗ часто використовуються неактуальні знання, переважно зі застарілих радянських підручників, причому без застосування сучасних підходів та методів викладання. Це стосується різних тем, вивчення уваги зокрема. Через це виникає ситуація, коли, завершивши курс навчання, і здобувши диплом про присвоєння відповідної кваліфікації, фахові психологи далеко не завжди можуть ефективно вирішувати завдання, що постають у їхній повсякденній діяльності за обраних фахом, нерідко це стосується і роботи з увагою. Це протириччя потребує детального розгляду і пошуку можливостей для його вирішення; в даному випадку буде розглянуто лише можливості вивчення теми «Увага».

Дана робота виконана в контексті попередніх досліджень, із впровадження дослідницького підходу, який застосовується у навчальній роботі зі

студентами-психологами, і є їхнім подальшим продовженням (див., напр.: [3–5] та ін.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед публікацій за темою дослідження варто відзначити, перш за все, праці класиків вітчизняної і зарубіжної психології, які до сьогодні не втратили свого значення. Необхідно згадати публікації П.Я. Гальперіна [7], Ф.Н. Гоноволіна [8], Н.Ф. Добриніна [9; 10], Н.В. Дубровинської [13], О.Ю. Єрмолаєва [14], О.Р. Лурії [16], І.В. Страхова [20], Н.Ф. Суворова [21], Л.Н. Фоменка [23], як і збірники праць різних авторів [18].

Не меншої уваги заслуговують і публікації сучасних науковців: О. Андреева і Л. Хромова [1], І.Л. Баскакової [2], Л.І. Габдуліної [6], Ю.Б. Домрашова [11], А.О. Дробинської [12], Т.К. Комарової [15], Р. Наатанена [17], І.С. Уточкіна [22], а також збірники праць різних авторів [19].

У цих публікаціях детально розглянуті питання призначення та розвитку уваги; надано відомості про її природу та особливості; висвітлено основні проблеми, що постають при дослідженні уваги і створенні теорій; подано інформацію про методологію та методи дослідження уваги; висвітлено прикладний аспект застосування знань про увагу, причини неухважності та можливості її корекції; а також розглянуті шляхи подолання труднощів, що виникають при формуванні уважності в навчальному процесі як і стан сучасних досліджень у даному напрямку.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на те, що основні підходи до дослідження уваги у наявній науковій літературі на дану тему висвітлені достатньо повно, інформації про те, як саме доцільно, оптимальним чином, ознайомлювати з цими знаннями студентів-психологів, ані викладу досвіду подібної роботи, не знайдено. Оскільки наявна інформація не дає цілісної картини явища, а лише певну сукупність окремих відомостей, видається доцільною розробка відповідного підходу, який би дозволив освоїти не лише наявні теоретичні знання, але й практичні способи дослідження уваги, а також вказав можливості застосування цих знань. Ця обставина спонукає до проведення самостійного дослідження.

Мета роботи: висвітлити особливості та хід застосування дослідницького підходу до вивчення уваги у навчальній роботі зі студентами-психологами.

Завдання дослідження:

– здійснити огляд наукових публікацій за обраною темою; з'ясувати тематику та підходи до дослідження уваги;

– врахувати закономірності вивчення проявів і особливостей уваги з позицій різних підходів, для планування власного дослідження;

– висвітлити специфіку залучення студентів до дослідження уваги у навчальному процесі;

– зробити висновки з проведеної роботи і намітити перспективи подальших досліджень у даному напрямку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проведене дослідження полягало у розробці та реалізації конструктивного підходу до ознайомлення студентів із дослідженням уваги, який би дозволив поєднати наявні знання про предмет розгляду на певній доцільній основі, подати їх доступно й у чіткій логічній послідовності, виходячи з їхніх потреб у таких знаннях, наявного рівня знань і вимог їхньої професійної підготовки у ВНЗ. У роботі використано як відомості, отримані в результаті огляду публікацій на дану тему, так і наявний досвід викладання, при реалізації запропонованого підходу ставилося завдання наблизити наукові теорії до повсякденного життя кожної людини, а також професійної роботи практичного психолога, з тим, щоб зробити їх зрозумілими для студентів. У даному дослідженні передбачено як аналітичну, так і практичну складову; воно організовується та проводиться викладачем, проте з максимально повним залученням студентів; і реалізується як в аудиторній, так і позааудиторній навчальній діяльності. Розроблений підхід апробовано при викладанні курсу «Загальна психологія» студентам, які навчаються за спеціальністю «Психологія», на 1-му курсі в Національному університеті «Львівська політехніка». Причому не передбачалося проведення лекційного заняття за класичною схемою, натомість студентам було запропоновано завчасно ознайомитися з матеріалами лекції, розміщеними у «Віртуальному навчальному середовищі» закладу; а також здійснити огляд рекомендованих і додаткових літературних джерел на дану тему. Така попередня підготовка студентів із питань, що розглядаються при вивченні даної теми, створює передумови для реалізації дослідницького підходу, і дозволяє їм включитися в процес формування необхідних знань. Вони повинні брати участь у дискусії, ставити запитання, пропонувати шляхи їхнього можливого вирішення тощо, тобто з пасивних об'єктів одержання знань стати активними суб'єктами, здатними до їх пошуку та створення. Запропонована логічна послідовність проведення дослідження, як подача і опрацювання теоретичного матеріалу, так і його практична компонента, в скрошеному викладі, наведена далі.

Розпочинати вивчення даної теми доцільно з огляду наявних знань про предмет розгляду; одночасно необхідно зробити спробу з'ясувати, наскільки студенти обізнані з питаннями, винесеними на розгляд, чи все у них зрозуміло тощо. Відповідно, одні питання можна розглядати побіжно, а на інших зупинитися детальніше; що дозволяє організувати роботу на заняттях значно ефективніше. Спочатку послідовно розглядаються питання: поняття про увагу, де наводяться випадки її проявів із повсякденного життя, акцентується на важливості її наявності, даються відомі визначення цього поняття. Тут

же можна розпочати вводити елементи диспуту, задавши запитання: Які ще визначення вам відомі? Які між ними відмінності та чому вони наявні?

Висвітливши актуальність даної теми, можна приступити до розгляду питання про особливості уваги. При його розкритті необхідно пояснити, чому саме поняття уваги має складну та драматичну історію в психології, коли представники різних напрямків і течій у психології то ставили її в самий центр системи психології, то, навпаки, оголошували її фікцією та джерелом псевдопроблем і взагалі видаляли з психології. Коли студенти зацікавилися цією обставиною, необхідно пояснити, що така ситуація була зумовлена саме особливостями уваги. Відтак, можна приступити до викладу особливостей уваги; слід детально розглянути, що є в уваги спільного з іншими психічними процесами, а чим вона від них відрізняється. Важливо також відзначити, що навіть серед вітчизняних фахівців немає однаковості з цього питання, тому в одних підручниках із психології увага розглядається в розділі «Психічні процеси», а в інших – у розділі «Психічні стани». У цьому випадку можна поцікавитися думкою студентів про те, хто до якої позиції схильється і чому так вважає; після короткої дискусії слід розповісти про сучасні уявлення про психологічний механізм уваги, а згодом перейти до вирішення наступного завдання.

Далі слід висвітлити питання про класифікацію видів уваги: для цього необхідно навести критерії, за якими увагу поділяють на види; назвати види уваги, що виділяють за кожним із критеріїв, надати необхідні пояснення та навести приклади. По тому можна навести дані про окремі види уваги, які варто розглянути детальніше, розповісти про їхні прояви у поведінці та діяльності у повсякденних ситуаціях, передусім, це: увага мимовільна, довільна та післядовільна. Можна попросити студентів самим навести прояви цих видів уваги, з повсякденного життя.

У наступному питанні доречно розкрити якості уваги: її об'єм, розподіл, концентрація, стійкість і переключення. Для кожної з них необхідно навести визначення, а також розповісти, в яких видах діяльності до них висуваються високі вимоги; також як вони вимірюються та формуються. Розповідаючи про стійкість, варто згадати і про протилежну до неї якість: розсіяність, яка полягає у неспроможності людини тривало зосереджувати увагу на певному об'єкті. Необхідно розповісти і про те, від чого залежать індивідуальна вираженість у кожній людині тих чи інших якостей уваги. Тут це потрібно поцікавитися думкою студентів про те, як задіяні у них ці якості, наскільки виражені та чому, які це має наслідки тощо.

Після цього можна перейти до розкриття зв'язку уваги з особистісними якостями людини, і розповісти про такі важливі для кожного якості, як уважність і спостережливість. Необхідно розповісти студентам про їхню роль у процесах навчання та діяльності, особливості формування та задіяння у певних конкретних випадках. Можна також поцікавитися думкою присутніх із приводу того, наскільки вони вважають важливими дані якості, як вони у них сформовані та проявляються, тощо.

Далі розповідаємо про перевірку уважності, причому розповідь доцільно поєднати з паралельною перевіркою уважності студентів. Зазви-

чай перевірка уважності та спостережливості, за умови її належної підготовки і вмiлого проведеного викликає підвищений інтерес у аудиторії, тому присутні залюбки включаються в цей процес. Варто використати не лише відповідні завдання, які можна знайти у спеціальній літературі, але й власні, які близькі до повсякденності присутніх; у такому випадку вони переважно відзначають, що дійсно не помічали багатьох звичних повсякденних речей. Слід також відзначити, що навіть найуважніші люди періодично відключають увагу від інформації, яку сприймають, оскільки через певні проміжки часу неминуче настає короткочасне переключення уваги на інший об'єкт, що зумовлено втомлюваністю і необхідністю тимчасової зміни виду уваги. Ця теза також тут же перевіряється на практиці, оскільки навіть при прослуховуванні даної лекції ніхто з присутніх не може бути постійно уважним, що студенти підтверджують. Відтак, значна частина важливої інформації втрачається; тому наступне запитання до аудиторії: «Що з цим можна вдiяти»? Після короткого обговорення студентам запропоновано спочатку експериментально визначити, як часто відбувається мимовільне переключення їхньої уваги під час заняття, що потрібно зробити в експериментальній частині даного дослідження.

Затим необхідно розкрити питання про те, що таке неуважність і розповісти про причини її виникнення. Слід наголосити, що це багатогранне та багатоваріантне явище яке, проте, передусім пов'язане з надмірно поспішним, завчасним реагуванням на інформацію. Імпульсивність – одна з причин неуважності, тому слід розповісти і про таку властивість індивіда; інша причина передчасного припинення процесу сприймання або мислення – мимовільне переключення свідомості на інший об'єкт, та ін. Далі поступово слід розповісти про те, що заважає нам постійно, з необхідною інтенсивністю, сприймати необхідну інформацію, зокрема, виклад під час лекційного заняття. Оскільки таких причин чимало, думками з цього приводу також доцільно обмінятися зі студентами.

Наступне питання повинно розкрити можливості зосередження уваги на необхідному джерелі інформації. Крім необхідних відомостей з цього приводу, студентам потрібно надати правила, (які теж по ходу можна обговорювати), що спрямовані на підвищення уважності при роботі з навчальним матеріалом. Наступні питання до присутніх: «Хто знав раніше про ці правила? А хто їх використовує? А хто вдалішому бажає ними користуватися?» Відповіді дають багато матеріалу, як для дискусії, так і для подальших роздумів над даною темою та роботою зі студентами.

Далі потрібно розглянути питання про роль уваги в діяльності, передусім у процесі праці. Слід розповісти про те, що ефективність трудової діяльності людини значною мірою залежить від ступеня, характеру і окремих якостей її уваги. Через це неможливо переоцінити роль уваги у ряді професій, перш за все тих, які пов'язані з виконанням небезпечних робіт. У процесі праці кожній людині необхідна цілеспрямована воля, що виражається в наявності уваги. Оскільки якості уваги відіграють важливу роль у багатьох професіях, тому їх експериментальне дослідження має

важливе значення, і це повинні вміти практичні психологи. Аналогічно, слід висвітлити питання про роль уваги у ході навчання. Зокрема, при організації навчально-виховного процесу необхідно враховувати особливості всіх видів уваги. Можна навести приклади вірного задіяння уваги аудиторії, з власного досвіду, зокрема, при викладі даного курсу та цієї теми. Затим варто зупинитися на психолого-педагогічних умовах формування уваги тих, хто навчається. Особливо слід відзначити, що, будучи одною з умов успішності навчання, увага в цьому процесі і формується; за необхідності потрібно навести пояснення цього положення.

На завершення теоретичної частини заняття слід розповісти про розвиток уважності; при цьому розкрити як теоретичні, так і практичні аспекти. Слід відзначити, що важливо враховувати особливості певної діяльності, однак, є правила, спільні для всіх. Відтак, переходимо до ознайомлення присутніх з цими правилами, які по ходу викладу пояснюємо і обговорюємо. Детально розглядаємо способи тренування переключення уваги, об'єму, розподілу та ін.; варто відразу наводити приклади відповідних методик та ігор. Проведення оцінювання та тренування уважності виносимо на практичну частину дослідження, що передбачено здійснити під час практичних занять.

На цьому аналітичну частину викладу теми можна завершити; значно більші можливості для реалізації дослідницького підходу надає його практична частина. Необхідність її розробки і впровадження зумовлена тим, що навіть після ознайомлення з наявними знаннями з даної теми студенти зустрічаються з чималими труднощами, зокрема, при застосуванні отриманих знань на практиці. Для подолання виявлених труднощів майбутнім психологам запропоновано низку завдань, поданих у міру зростання їхньої складності; відтак, приступаємо до експериментального дослідження та тренування уваги.

Завдання, спеціально підібрані та погруповані певним чином, взяті з різних доступних джерел, переважно збірників різноманітних завдань для розвитку уваги; однак їхній список у переліку використаних джерел не наводиться, оскільки він досить об'ємний. Необхідно розповісти студентам і про апаратні методи дослідження і тренування уваги, хоча, через відсутність потрібних приладів скористатися цими можливостями неможливо.

1. Перевірка уважності за допомогою самоспостереження. Студентам запропоновано встановити, скільки разів протягом заняття відбувається мимовільне відключення їхньої уваги від теми викладу. Момент відключення уваги від об'єкта сприймання зафіксувати важко, але легко зафіксувати ті моменти, коли вона до нього повертається. Їх можна зафіксувати, якщо під час лекції ставити відмітки на полях конспекту, а в кінці заняття підрахувати їх загальну кількість. Студенти, за бажанням, оголошують отримані результати, які оцінюються і обговорюються.

2. Визначення об'єму уваги. Присутнім запропоновано запам'ятати як можна більше предметів, які пред'являються їм на малюнках, що демонструються на екрані за допомогою мультимедійного проектора, в обмежений проміжок часу. Після цього їм потрібно записати як можна більше предметів із тих, що були пред'явлені. Дослід необхід-

но повторити кілька разів, оцінюються середні результати, які оцінюються і обговорюються.

Для визначення об'єму уваги можна також запропонувати тест, який виконується за допомогою таблиць Горбова, що містить цифри від 1 до 90, написані різними шрифтами. Для розвитку даної якості можна також запропонувати знаходити, на час, відмінності у схожих малюнках, проводити спеціальні ігри тощо.

3. Оцінювання і тренування вміння розподіляти увагу. Для цього запропоновано засікти час, протягом якого вони називають цифри від 1 до 20, одночасно записуючи їх на папері у зворотньому порядку. Студенти працюють парами, де один з них виступає в ролі піддослідного, а інший – експериментатора, а потім навпаки. Після оголошення результатів підбиваються підсумки виконання завдання; для тренування даної якості запропоновано регулярно виконувати подібні справи.

4. Визначення і розвиток стійкості уваги. Присутнім запропоновано виконати на час тест «Лабіринт», в якому необхідно, лише поглядом слідуючи лабіринтом, знайти вихід із нього. Аналогічно виконується «Тест плутаних ліній». Після оголошення результатів необхідно влаштувати їх обговорення та підбити підсумки. Для визначення показників стійкості та переключення уваги можна також запропонувати інше завдання: додавання однозначних цифр двома способами.

Для тренування стійкості уваги студентам запропоновано дослідити особливості коливання власної уваги, за допомогою вправи з усіченою пірамідою. Визначивши кількість її мимовільних «переключень» під час спостереження за певний час, треба тренуватися за допомогою вольового зусилля утримувати малюнок тільки в одному положенні, як можна довше. Для розвитку даної якості можна регулярно виконувати подібні завдання.

5. Тренування у швидкому переключенні уваги з одного об'єкта на інший. Майбутнім психологам запропоновано виконати завдання з червоно-чорними таблицями Горбова-Шульте. Піддослідний повинен позмінно і у певному порядку знаходити і показувати чорні і червоні цифри; час, затрачений на виконання завдання, дозволяє оцінити швидкість переключення уваги. Регулярно тренуючись, з різними варіантами таблиць, можна значно покращити показники переключення уваги.

6. Психотренінг на увагу. Після експериментальної оцінки якостей уваги і тренування їхнього розвитку, студентів доцільно ознайомити з психотренінгом на увагу, та особливостями його проведення. Його проведення дозволяє максимально задіяти наявні ресурси психіки, можливості власної уваги та розвивати їх. Вмінням проводити подібні тренінги повинен опанувати кожен практичний психолог.

7. Робота фахівців з увагою. Студентам запропоновано переглянути фільми з циклу «Ігри розуму»: випуск 1-й з 1-го сезону; випуск 1-й з 2-го сезону. У цих випусках не лише показано прояви певних особливостей уваги, але й роботу фахівців, що використовують їх на практиці. У даному випадку показано роботу ілюзіоністів, проте відзначено, що їх можуть застосовувати і професійні шахраї; але передусім вони становлять значний інтерес для професійних психологів. Перегляд запропонованого матеріалу викликає чи-

малу зацікавленість у присутніх, після чого влаштовується обговорення побаченого.

На завершення слід відзначити наступне. Теоретична частина заняття значною мірою таки містила традиційний виклад матеріалу; це пояснюється тим, що студенти переважно не лише не підготувалися, як належить, до даної теми, але й взагалі зачасту не готові до дослідницького вивчення різних тем курсу. Вони не готові критично оцінювати отриману інформацію, висловлювати свою думку, доводити, аргументувати і т. п. Проте даний факт аж ніяк не повинен перешкодити його впровадженню у навчально-виховний процес, що є нагальною вимогою сьогодення. Розпочавши освоювати даний підхід з 1-го курсу, вони згодом зможуть належним чином, під час навчання на старших курсах, не тільки оцінити його, але й освоїти, пристосувавшись до чинних вимог.

Щодо результатів проведеного дослідження, варто відзначити наступне. Під час його проведення студенти отримали змогу не лише поглибити теоретичні знання про предмет розгляду, на сучасному рівні, але й їх підтвердження та наочну демонстрацію положень, що розглядаються, взяти участь в обговоренні тощо. Майбутні психологи спробували досліджувати практично якості уваги і використовувати отримані знання на практиці. Надані студентам під час занять практичні вміння і сформовані навички дозволяють їм краще освоїти прийоми, способи і методи роботи з їхніми потенційними клієнтами, як під час проходження практики, так і в подальшій роботі за обраним фахом. Використаний спосіб подачі навчального матеріалу дозволяє максимально наблизити підготовку майбутніх психологів до вимог повсякденної практики. А висвітлення питань про те, де, коли і як можна задіяти ці знання при виконанні професійних обов'язків на робочому місці, слід сподіватися, полегшить їхню адаптацію до роботи у сучасних умовах.

Висновки і пропозиції. Проведене дослідження дає підстави констатувати наступне:

1. Огляд наукових публікацій за обраною темою дозволив констатувати, що в працях науковців наявні необхідні напрацювання, які дозволяють належним чином обґрунтувати і реалізувати дослідницький підхід при вивченні уваги у навчальній роботі зі студентами.

2. Застосування дослідницького підходу до вивчення уваги у ході її викладання студентам-психологам дозволяє систематизувати наявні знання, викласти їх у певній доцільній послідовності, зробити доступнішими і зрозумілішими, а відповідно, підняти мотивацію до її вивчення та подолати низку труднощів, пов'язаних з опануванням питань, винесених на розгляд.

3. Впровадження запропонованого підходу дозволяє підняти інтерес до вивчення уваги у студентів, зацікавити їх у подальшому ознайомленні з іншими питаннями із даної теми, методами, способами і перспективами дослідження, що має позитивний вплив на залучення їх до наукової діяльності, а відтак і на процес формування їхньої професійної компетентності.

Щодо пропозицій, у майбутньому передбачено поширити дослідницький підхід на інші теми курсу, розробивши раціональні способи і прийоми його застосування; а також впровадити при вивченні інших навчальних курсів.

Список літератури:

1. Андреев О. Тренировка внимания / О. Андреев, Л. Хромов. – М.: Школа Олега Андреева, 1996. – 320 с.
2. Баскакова И.Л. Внимание дошкольника, методы его изучения и развития: Изучение внимания школьников / И.Л. Баскакова. – М.: Ин-т практич. психологии; Воронеж: МОДЭК, 1995. – 64 с.
3. Винтюк Ю.В. Дослідження підсвідомості у навчальній роботі зі студентами-психологами / Ю.В. Винтюк // Молодий вчений. – 2018. – № 1(53). – Ч. III. – С. 778-783.
4. Винтюк Ю.В. Дослідження емоцій у навчальній роботі зі студентами-психологами / Ю.В. Винтюк // Молодий вчений. – 2018. – № 3(55). – Ч. III. – С. 518-522.
5. Винтюк Ю.В. Дослідження пам'яті у навчальній роботі зі студентами-психологами / Ю.В. Винтюк // Молодий вчений. – 2018. – № 6(58). – Ч. III. – С. 333-337.
6. Габдулина Л.И. Подходы к исследованию внимания в отечественной и зарубежной психологии: учеб. пособ. / Л.И. Габдулина. – Р-н/Д: ЮФУ, 2007. – 52 с.
7. Гальперин П.Я. Экспериментальное формирование внимания / П.Я. Гальперин, С.Л. Кабыльническая. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1974. – 100 с.
8. Гонаболин Ф.Н. Внимание и его воспитание / Ф.Н. Гонаболин. – М.: Педагогика, 1972. – 159 с.
9. Добрынин Н.Ф. О новых исследованиях внимания / Н.Ф. Добрынин // Вопр. психологии. – 1973. – № 3. – С. 121-128.
10. Добрынин Н.Ф. Экспериментальное исследование внимания / Н.Ф. Добрынин. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1970. – 102 с.
11. Домрашев Ю.Б. Психология внимания / Ю.Б. Домрашев, В.Я. Романов. – Л.: Тривала, 1995. – 348 с.
12. Дробинская А.О. Синдром гиперактивности с дефицитом внимания / А.О. Дробинская // Дефектология. – 1996. – № 3. – С. 72-74.
13. Дубровинская Н.В. Нейрофизиологические механизмы внимания: онтогенетическое исследование / Н.В. Дубровинская. – Л.: Наука, 1985. – 144 с.
14. Ермолаев О.Ю. Внимание школьника / О.Ю. Ермолаев, Т.М. Марютина, Т.А. Мешкова. – М.: Знание, 1987. – 80 с.
15. Комарова Т.К. Психология внимания: учебн. пособ. / Т.К. Комарова. – Гродно: ГрГУ, 2002. – 124 с.
16. Лурья А.Р. Внимание и память / А.Р. Лурья. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1975. – 104 с.
17. Наатанен Р. Внимание и функции мозга / Р. Наатанен. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1998. – 550 с.
18. Нейрофизиологические механизмы внимания / пор. ред. Е.Д. Хомской. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1979. – 301 с.
19. Психология внимания / под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.Я. Романова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: АСТ: Астрель, 2008. – 704 с.
20. Страхов И.В. Психологическая теория внимания / И.В. Страхов // Вопросы психологии внимания. – Саратов: Изд-во саратовск. пед. ин-та, 1969. – Вып. I. – 186 с.
21. Суворов Н.Ф. Психофизиологические механизмы избирательного внимания / Н.Ф. Суворов, О.П. Таиров. – Л.: 1985. – 287 с.
22. Уточкин И.С. «Мертвые зоны» внимания / И.С. Уточкин // Экспериментальная психология. – 2009. – № 2. – С. 16-30.
23. Фоменко Л.Н. Внимание / Л.Н. Фоменко // Развитие психофизиологических функций взрослых людей (средняя зрелость) / под ред. Б.Г. Ананьева, Е.И. Степановой. – М.: Педагогика, 1977. – С. 80-110.

Винтюк Ю.В.

Национальный университет «Львовская политехника»

ИССЛЕДОВАНИЯ ВНИМАНИЯ В УЧЕБНОЙ РАБОТЕ СО СТУДЕНТАМИ-ПСИХОЛОГАМИ

Аннотация

В статье освещены особенности и ход применения исследовательского подхода к изучению внимания в учебной работе со студентами-психологами. Осуществлен обзор научных публикаций по выбранной теме; выяснены тематика и подходы к исследованию внимания. Учтены закономерности изучения проявлений и особенностей внимания с позиций различных подходов. Освещена специфика привлечения студентов к исследованию внимания. Сделаны выводы из проведенной работы и намечены перспективы дальнейших исследований в данном направлении.

Ключевые слова: учебно-воспитательный процесс, подготовка будущих профессиональных психологов, исследовательский подход, изучение внимания.

Vyntyuk Yu.V.

National University "Lviv Polytechnic"

STUDYING ATTENTION IN EDUCATIONAL WORK WITH STUDENTS-PSYCHOLOGISTS

Summary

The article highlights the peculiarities and the course of application of the research approach to the study of attention in the educational work with students-psychologists. A review of scientific publications on the chosen topic; The subjects and approaches to research attention are clarified. Peculiarities of the study of manifestations and features of attention from the standpoint of different approaches are considered. The specificity of attracting students to research attention is highlighted. The conclusions drawn from the work performed and the prospects for further research in this direction are made.

Keywords: educational process, preparation of future professional psychologists, research approach, study of attention.